

INTERVENȚIA MILITARĂ A NATO ÎN IUGOSLAVIA DIN ANUL 1999

THE 1999 NATO MILITARY INTERVENTION IN YUGOSLAVIA

Mr.drd. Adrian Mihai DIACONU*

Problematica intervenției militare generează dezbateri intense în rândul analiștilor militari privind modalitățile de utilizare a forței externe pentru asigurarea securității mondiale mai ales în condițiile actuale în care statele se confruntă cu o diversitate crescândă de riscuri și amenințări la adresa mediului de securitate intern și internațional.

Analiza intervenției militare din Iugoslavia, desfășurată în anul 1999, poate reprezenta un model pentru alianțele politico-militare și organismele internaționale responsabile cu asigurarea securității colective, în a identifica cele mai eficiente măsuri de soluționare a conflictelor armate.

Pe plan mondial, intervenția militară a devenit, cu precădere în ultima perioadă, o modalitate de rezolvare rapidă a diferendelor internaționale.

În ultimul timp se manifestă tendința de a se face apel la lecțiile învățate în intervențiile militare desfășurate la sfârșitul secolului XX. Responsabilii deciziilor politico-militare de nivel strategic trebuie să evalueze diferitele tipuri de amenințări și să găsească cea mai adecvată formă de exprimare a puterii armate.

The military intervention issue brings about heated debates among military analysts regarding employment of foreign forces to ensure global security especially in the current context in which states cope with various risks and threats to both national and international security systems.

The analysis of the military intervention in Yugoslavia, from the year 1999, might set a standard for military political alliances as well as for the designated international bodies in charge of ensuring collective security with a view to identifying the most effective ways that would prevent military conflict.

At a global level, military intervention especially has turned into a rapid way of solving international differences, in the last few years.

Lately, one has resorted to the lessons learned in the military interventions conducted at the end of the twentieth century. The designated staff for military political decisions at a strategic level must assess various types of threats and eventually find the most appropriate stance for the armed forces.

Cuvinte-cheie: criză internațională; intervenție militară; conflict armat; lecții învățate; organizații suprastatale.

Keywords: international crisis; military intervention; armed conflict; lessons learned; supernational organizations.

Intervenția militară a NATO în Iugoslavia din anul 1999

Slavii și albanezii sunt atestați în Kosovo încă din secolul al VIII-lea. Regiunea a reprezentat centrul statului sârb până la mijlocul secolului al XIV-lea, iar sârbii consideră Kosovo locul de naștere al civilizației lor. În bătălia de la Câmpia Mierlei (Kosovo Polje), din 1389, sârbii au fost învinși de către turci, această regiune intrând sub dominația Imperiului Otoman. Sârbii au recâștigat

provincia Kosovo în anul 1913 prin Tratatul de la București încheiat în urma celui de-al Doilea Război Balcanic.

Provincia Kosovo, cu o suprafață de 8.680 km² face parte din fâșia de teritoriu dinspre Marea Adriatică și Macedonia și a reprezentat obiectul disputelor dintre Serbia (cu care are cea mai lungă linie de frontieră – 351,6 km – din totalul de 700,7 km), Muntenegru (78,6 km frontieră) și Albania (111,8 km frontieră)¹, încă din Primul Război Balcanic 1912 - 1913, când Kosovo a ajuns sub controlul Serbiei în timp ce Turcia a pierdut cea mai mare parte din posesiunile sale europene în urma unui atac combinat ai majorității statelor balcanice².

*Academia Tehnică Militară
e-mail: adriandiaconu76@yahoo.com

Populația provinciei atinge cifra de două milioane de locuitori, dintre care 88% sunt albanezi, 7% sârbi, 5% alte naționalități (bosniaci, țigani și turci etc.).³ După 1999, sârbii au rămas concentrați la nord de râul Ibar, însă numărul lor nu este cunoscut clar.

Problemele sociale și economice sunt majore, Kosovo se confruntă, în principal, cu problema analfabetismului (10,2% dintre femei și 2,3% dintre bărbați), a șomajului (din grupa de vârstă 20-59 de ani care trebuie să susțină 48% din populația totală, 53% dintre femei și 48% dintre bărbați sunt șomeri) și a sărăciei (50,3% din populație se află sub limita de subzistență, iar 12% trăiesc în sărăcie extremă).⁴

Apariția și dezvoltarea crizei din Kosovo

Între cele două comunități majoritare din Kosovo s-au produs violențe grave de la începutul secolului trecut. În timpul Primului Război Balcanic, Primului Război Mondial, și în cel de-al Doilea Război Mondial au avut loc o serie de conflicte etnice, care au lăsat urme adânci în memoria recentă a locuitorilor acestei provincii.

După cel de-al Doilea Război Mondial, autoritățile iugoslave conduse de Josip Broz Tito au reprimat continuu manifestările naționaliste din Iugoslavia. Pentru a micșora puterea Serbiei – cea mai mare republică din federație – în provinciile Kosovo și Voivodina au fost create guverne autonome. În afara provinciei Kosovo, unde albanezi erau majoritari, existau zone populate de aceștia în Republica Iugoslavă a Macedoniei, Muntenegru și Serbia⁵.

În urma revoltelor din Kosovo, în noiembrie 1968, populația albaneză a primit un număr mai mare de reprezentanți în organe de stat sârbe și iugoslave precum și o mai bună recunoaștere a limbii albaneze, iar Universitatea de Priștina a fost stabilită ca o instituție independentă în 1970.

Autonomia provinciei Kosovo, stabilită în Constituția Iugoslaviei din anul 1974⁶ a fost aplicată parțial. J.B.Tito a reprimat cu asprime naționaliștii albanezi, în timp numărul celor care doreau unirea cu Albania a crescut substanțial, astfel a luat naștere – Mișcarea de Revoluție pentru Unificarea cu Albania fondată de Adem Demaci, organizație pe bazele căreia avea să formeze Armata de Eliberare din Kosovo.

În 1974, statutul politic al provinciei Kosovo a fost îmbunătățit odată cu noua Constituție iugoslavă ce acorda drepturile politice extinse albanezilor, Kosovo a câștigat multe puteri de republică: un loc

pentru președinția federală și pentru propriile forțe de poliție și Banca Națională.

Moartea lui J.B. Tito, la 4 mai 1980, a dus la o lungă perioadă de instabilitate politică, accelerând criza economică și mișcărilor naționaliste⁷.

Primele revolte au loc în martie 1981, protestatarii cerând ca provincia Kosovo să devină cea de-a șaptea Republică a Iugoslaviei, fapt considerat inacceptabil pentru Serbia și Republica Macedonia, care vedeau în aceasta o încercare de a crea o Albanie Mare. În urma reprimării revoltelor de către autoritățile iugoslave, un număr necunoscut de demonstrații au fost ucise, peste 4.000 au fost condamnați, iar zeci de mii interogați de poliția secretă și amendați⁸.

Pentru albanezi se îngreunează accesul la sistemul de sănătate, învățământ și posturi administrative. Drepturile lor civice și sociale sunt sistematic încălcate în perioada anilor '80, doi adulți din trei, reprezentând 800.000 de kosovari au fost arestați de către poliție, populația din Kosovo era lipsită de locuri de muncă și un număr mare au emigrat. În paralel, autoritățile sârbe au dus o campanie de repopulare a provinciei prin atragerea de conaționali prin avantaje în principal materiale⁹.

În anul 1991, în Kosovo a fost organizat un referendum în urma căruia s-a proclamat independența provinciei. În mai 1992, Ibrahim Rugova a fost ales președinte al provinciei Kosovo, dar guvernul sârb a declarat ambele referendumuri ilegale, iar rezultatele lor nule¹⁰.

La începutul anilor '90, I. Rugova a adoptat o rezistență pașnică și a negociat cu organismele internaționale pentru trimiterea unei forțe de menținere a păcii pentru Kosovo.

În 1992 a fost constituită Armata de Eliberare a Provinciei Kosovo (UCK), care a trecut la comiterea de atentate împotriva autorităților sârbești. Începând cu anul 1996, UCK instalează tabere de antrenament la granița provinciei Kosovo cu Albania și Macedonia, unde trăiește minoritatea albaneză, crește numărul atentatelor, iar diaspora albaneză organizează colecte pentru achiziția de arme necesare UCK.¹¹

Se presupune că UCK a primit suport material și financiar din partea albanezilor kosovari și din partea mafiei albaneze stabilită în Europa.¹²

La începutul anului 1997, Albania s-a prăbușit în haos după căderea președintelui Sali Berisha.

Rezervele de material militar ale armatei albaneze au fost luate de bande criminale, iar o mare parte dintre acestea au ajuns în provincia Kosovo, mărind foarte mult arsenalul UCK.

Conflictul intern și desfășurarea intervenției aeriene a NATO în Iugoslavia

Conflictul propriu-zis a început în februarie 1998, când Serbia a trimis trupe în zonele din care UCK alungase populația sârbă. Aceste trupe au distrus numeroase proprietăți și ucis peste 80 de persoane, dintre care cel puțin 30 de femei, copii și bătrâni. În capitala provinciei, Pristina, au început revolte puternice care s-au transformat într-un război de gherilă¹³.

La mijlocul lui februarie 1998, UCK a ieșit din anonim, a intrat în acțiune și a preluat controlul a cel puțin 30%¹⁴ din teritoriul provinciei. Această situație a reprezentat o mare greșeală făcută de UCK din punct de vedere militar, din acel moment armata sârbă putând să poarte justificat operații de anvergură, în cursul cărora insurgenții albanezi, prost înarmați și antrenați, erau în inferioritate. Ofensiva sârbă a continuat întreaga vară, acțiunile militare au avut ca rezultat 800 de morți în rândul albanezilor din Kosovo, iar aproximativ 150.000 dintre aceștia au părăsit provincia. În contextul evenimentelor din Kosovo, ca acțiune de intimidare și descurajare, aviația NATO a efectuat manevre deasupra Macedoniei și a Albaniei, dar ofensiva declanșată de sârbi a continuat.¹⁵

În luna mai 1998, se inițiază negocieri între reprezentanții celor două părți, Miloșevici și Ibrahim Rugova, dar partea albaneză boicotează întâlnirea prin neparticipare. Sârbii au continuat eforturile diplomatice, încercând să organizeze discuții cu personalul lui Ibrahim Rugova discuții la care Rugova și personalul său a refuzat să participe. După mai multe întâlniri ce nu au dat rezultat, delegația sârbă a invitat reprezentanții grupurilor minoritare din Kosovo pentru a asista invitația albaneză, dar Ibrahim Rugova a insistat să discute cu oficialitățile iugoslave și nu cele sârbe, numai despre modalitățile de a realiza independența provinciei Kosovo¹⁶.

În a doua parte a anului 1998, UCK controla 40% din provincia Kosovo, dar ofensiva sârbă din septembrie a determinat retragerea forțelor albaneze cu pierderi majore. Consiliul de Securitate al ONU face apel la părțile implicate, prin Rezoluția

nr. 1.199 din 23 septembrie, în conformitate cu prevederile Capitolului 7 al Cartei, să înceteze focul și să înceapă discuțiile pentru restabilirea păcii.¹⁷

Consiliul de Securitate, la rândul său, anunță cele două două părți că va recurge la măsuri adiționale, interpretate drept o recurgere posibilă și autorizată la forța armată, în caz că nu se va ajunge la o soluție negociată între părțile aflate în conflict.

Comunitatea internațională a cerut sârbilor să oprească ofensiva, fără a menționa un sfârșit al atacurilor din partea UCK, și a încercat prin negocieri să scadă interesul pentru independența albanezilor din provincie.

Masacrele au continuat, iar la începutul luni octombrie, amenințările Consiliul de Securitate s-au transformat în ultimatum. La 13 octombrie, sub presiune internațională, președintele sârb Slobodan Miloșevici a ordonat retragerea unei părți din forțele sârbe din Kosovo și a acceptat prezența observatorilor europeni.¹⁸

Încetarea focului a fost stabilită începând cu 25 octombrie 1998, când în provincie a fost adusă Misiunea de Verificare Kosovo (KVM), compusă dintr-un mare contingent de observatori neînarmați, cu misiunea de a monitoriza implementarea acordului de încetare a ostilităților.

Ineficiența acestei misiuni a fost sesizată de la debutul ei, încetarea focului a durat până în luna decembrie, când UCK a reluat operațiile militare.

Observatorii internaționali au raportat, la 15 ianuarie 1999, incidentul de la Račak, unde au fost descoperite 45 de cadavre ale etnicilor albanezi executați cu câte un glonte în cap și aruncați într-o groapă comună. Incidentul a fost considerat de către țările occidentale ca un masacru și a devenit una din principalele acuzații pentru crime de război împotriva lui S. Miloșevici la încheierea ostilităților¹⁹.

Acest incident a reprezentat punctul de cotitură al războiului. Comunitatea internațională a hotărât soluționarea conflictului prin introducerea unei forțe militare de menținere a păcii sub egida NATO, pentru a determina cele două comunități să înceteze luptele. Pe 28 ianuarie 1999, NATO a emis o declarație în care anunță că este pregătită să lanseze lovituri aeriene împotriva Iugoslaviei dacă nu sunt acceptate cerințele comunității internaționale privind politica de colonizare. În timp ce comunități albaneze au transmis codificat să stabilească pacea altfel nu vor mai putea fi protejați în fața sârbilor²⁰.

La 29 ianuarie, Grupul de contact format din: Germania, Statele Unite, Franța, Marea Britanie, Italia, Rusia, reunit la Londra, a hotărât ca cele două părți să se întâlnească la Rambouillet cu începere de la 6 februarie.²¹

Grupul de Contact²² a emis un set de principii, constituit într-un pachet cunoscut sub numele de „Status Quo Plus”, prin care se cerea introducerea democrației și supravegherea de către organizațiile internaționale a acestui proces și restabilirea autonomiei Kosovo.

Prima rundă de discuții s-a desfășurat la Rambouillet, în Franța, între 6 și 17 februarie 1999. Aceste negocieri au coincis cu o fază de destindere, fapt ce a dus la amânarea, pentru moment, a unei intervenții militare. Discuțiile purtate au avut ca subiect principal autonomia provinciei și menținerea acesteia în cadrul Iugoslaviei.²³

Sârbii nu au fost de acord cu intrarea în Kosovo a trupelor NATO de menținere a păcii, care trebuiau să ajungă la un efectiv de 28.000 de militari și să supravegheze respectarea autonomiei, dar albanezii au acceptat semnarea Declarației la 18 martie 1999. În cele din urmă, delegațiile britanicilor, americanilor și albanezilor au semnat Acordul de la Rambouillet în timp ce delegațiile sârbilor și rușilor au refuzat. În timp ce acordurile au fost acceptabile pentru albanezi, acestea au fost considerate prea radicale pentru sârbi și aliații lor tradiționali rușii²⁴.

A doua parte a negocierilor a degenerat, sârbii au contestat partea militară a planului. În paralel, în Kosovo, armata sârbă a desfășurat cel de-al treilea corp de armată, alcătuit din 30.000 de oameni, împreună cu alte unități ale forțelor speciale și poliției.²⁵

La 23 martie, Parlamentul sârb a respins cererea emisă de NATO pentru aducerea de trupe de menținerea păcii în provincie, precum și planul de autonomie a Kosovo. Serbia a accentuează represiunea, fără a ține cont de avertismentele privind atacul aerian al NATO. În săptămâna dinaintea începerii campaniei de bombardare NATO, jurnaliștii occidentali au fost anunțați să plece din Serbia, iar monitoarele internaționale ale OSCE au fost retrase de pe 22 martie.²⁶

La 24 martie s-a încheiat ultima misiune diplomatică americană în capitala Serbiei, începând cu ora 20, forțele aeriene ale NATO execută primele bombardamente asupra Serbiei. Criza din Kosovo se încheia, ultimul război european al secolului al

XX-lea începea. Serbia se opunea țărilor membre ale NATO.

Intervenția aeriană a NATO a durat de la 24 martie la 11 iunie 1999 și a implicat folosirea unui număr de aproximativ 1.000 de aeronave care au acționat de la bazele NATO din Italia.²⁷

Europenii i-au convins pe americani să participe substanțial la intervenție, cea mai mare parte a forțelor militare au fost puse la dispoziție de Statele Unite: 500 de avioane, dintre care 80 îmbarcate pe portavioane, și 24 de elicoptere *Apache*; Franța a participat cu 60 de aparate, dintre care 18 pe portavioane; Marea Britanie – 34; Italia – 30; celelalte state ale Uniunii Europene – 60; Canada – 8; Turcia – 11; Norvegia – 7. Datorită acestui raport de participare cu tehnică, strategia intervenției a fost elaborată de către generalul american Wesley Clark, care a fost numit comandant-șef al operațiilor²⁸.

Aeronavele NATO au executat peste 36.000 de misiuni de luptă cu scopul declarat de a face ca trupele iugoslave să fie retrase și înlocuite de forțele internaționale de menținere a păcii²⁹.

În prima fază, campania s-a concentrat pe anihilarea apărării antiaeriane iugoslave și pe distrugerea obiectivelor militare principale prin folosirea la scară mare a rachetelor de croazieră Tomahawk și a muniției de aviație cu uraniu sărăcit. Rezultatele intervenției aeriene au fost diminuate de situația meteorologică nefavorabilă, multe misiuni fiind anulate din această cauză.

NATO a calculat eronat hotărârea sârbilor de a rezista, o parte dintre analiștii militari au previzionat o campanie de cel mult câteva zile. În Kosovo, campania sârbilor a fost intensificată, iar între 31 martie și 6 aprilie s-a desfășurat un amplu exod al refugiaților. NATO și-a intensificat bombardamentele, lovind atât clădiri guvernamentale din centrul Belgradului, cât și ținte-cheie, precum podurile din regiune. Pe măsură ce loviturile au continuat, fluxul de refugiați din Kosovo a crescut.

Într-o săptămână de la începerea războiului, peste 300.000 de albanezi kosovari s-au refugiat în Albania și în Macedonia, iar la sfârșitul lunii aprilie, Organizația Națiunilor Unite a raportat că 850.000 de oameni și-au părăsit casele³⁰. Operațiile militare ale NATO au crescut treptat în amploare și intensitate, de la obiective mici, precum tancurile și piesele de artilerie, la bombardamente asupra obiectivelor strategice și unităților militare iugoslave. În timpul intervenției au fost bombardate o serie de obiective cu utilitate militară, dar și civilă

(podul de peste Dunăre, fabrici, centrale electrice, instalații de telecomunicații), unii au văzut aceste acțiuni ca încălcări ale legilor internaționale. Intervenția aeriană nu a fost ferită de erori regretabile, în luna mai, un avion NATO a atacat din greșeală un convoi de refugiați albanezi, pe 7 mai, NATO a bombardat ambasada chineză de la Belgrad și a omorât trei jurnaliști chinezi, fapt ce a dus la încordarea relațiilor dintre China și țările occidentale.³¹

NATO a luat în calcul o operație terestră în Kosovo, înaintea venirii iernii, și s-au identificat rutele de invazie prin Macedonia și nord-estul Albaniei, rute ce urmau a fi îmbunătățite. SUA au fost principalul oponent al unei intervenții terestre, dar au autorizat mai multe operații ale serviciilor secrete pe teren pentru a antrena UCK. Forțele albaneze au fost sprijinite intens de forțele speciale norvegiene, destabilizând armata sârbă. Negocierile au continuat pe durata intervenției aeriene, iar S. Miloșevici a conștientizat faptul că Rusia nu are capacitatea de a sprijini militar Serbia³², în ciuda puternicelor semnale anti-NATO și, în cele din urmă, a acceptat oprirea acțiunilor militare fiind consiliat în acest sens de echipa de mediere finlandezo-rusă.

În momentul în care rezistența Belgradului părea insuportabilă, iar aliații se pregăteau pentru o ofensivă terestră, la 10 iunie, trupele sârbești au început retragerea din Kosovo, loviturile aeriene au fost suspendate, iar Consiliul de Securitate al ONU a ratificat propunerea de pace negociată anterior, prin Rezoluția nr. 1.244. Această rezoluție stabilea o administrație civilă interimară a provinciei sub conducerea ONU. Astfel, a fost creată Misiunea Națiunilor Unite de Administrare Interimară în Kosovo (UNMIK), căreia i-au fost stabilite următoarele atribuții³³:

- realizarea unor funcții administrative civile de bază;
- promovarea autonomiei și a autoguvernării în Kosovo;
- facilitarea unui proces politic prin care să fie stabilit viitorul statut al Kosovo;
- coordonarea ajutorului umanitar;
- sprijinirea reconstrucției infrastructurii critice;
- menținerea legii și ordinii;
- promovarea drepturilor omului;
- asigurarea întoarcerii în siguranță a refugiaților și a persoanelor dislocate la casele lor.

După o serie de discuții, la 12 iunie, NATO a început desfășurarea trupelor de pace în Kosovo – KFOR, aceasta reprezentând o forță NATO pregătită pentru a efectua operații de luptă, dar, în cele din urmă, misiunea sa a fost doar de menținere a păcii³⁴.

Din compunerea KFOR făceau parte forțe ale Corpului de Reacție Rapidă Aliat, comandat de către generalul britanic Mike Jackson, compus din forțele britanice, o brigadă a armatei franceze, o brigadă a armatei germane, care au pătruns în provincie prin vest și unei brigăzi a armatei italiene și uneia aparținând armatei SUA ce înaintau dinspre sud³⁵.

Soldații SUA au fost primiți de albanezi ca niște adevărați eliberatori, în timp ce implicarea celor 3.000 de soldați din Rusia s-a dovedit a fi dificilă și tensionată.

În conformitate cu Rezoluția nr. 1.244, misiunile KFOR constau în stabilirea și menținerea unui mediu sigur în Kosovo, inclusiv a ordinii și siguranței publice; în monitorizarea, verificarea și, dacă era necesar, impunerea implementării condițiilor stabilite prin Acordul Tehnic Militar și Preluarea UCK și în furnizarea de asistență misiunii ONU în Kosovo³⁶.

Argumente și consecințe ale intervenției în plan politic și militar

Acțiunile Alianței au fost motivate de principiile democratice, de interesele sale strategice prin necesitatea de stabilitate în zona europeană, de aplicarea unei noi doctrine a intervenției umanitare și de afirmare a rolului NATO în Balcani.

În condițiile în care negocierile diplomatice au eșuat, NATO a reprezentat un instrument coercitiv al acestei diplomații, Organizația Tratatului Atlanticului de Nord a acționat din proprie inițiativă, fără a primi această misiune din partea ONU. În Kosovo, pentru prima dată, NATO a purtat un război contra unui stat suveran.

Legitimitatea campaniei NATO în Kosovo a fost subiectul unor lungi analize, o parte din membrii permanenți (China și Rusia) s-au opus războiului, dar NATO a susținut că neluarea lor în seamă de către Consiliul de Securitate este justificată umanitar. NATO este o organizație creată pentru a-și apăra membrii, dar în acest caz a fost folosită pentru a ataca o țară care nu a pus în pericol un membru NATO.

NATO a susținut că instabilitatea din Balcani a reprezentat o amenințare directă la interesele de securitate ale membrilor NATO cum ar fi Grecia.

Rusia și-a asumat rolul de protectoare a Serbiei datorită alianței istorice dintre ele. Moscova s-a opus puternic acestei intervenții, motiv pentru care Consiliul de Securitate nu a putut să adopte o rezoluție favorabilă intervenției. SUA nu a acordat o mare importanță poziției Rusiei în ceea ce privește rezolvarea problemei sârbe, în anul 1999 Rusia nu putea emite argumente militare credibile pentru a fi luată în serios.

Rusia nu a recunoscut independența Kosovo atât pentru faptul că susține nemijlocit guvernul de la Belgrad, dar și din cauza faptului că are numeroase minorități care îi crează probleme.

Bilanțul crizei trebuie evaluat pe mai multe nivele umanitar, politic, militar și economic luând principalii participanți, populația din Kosovo, Uniunea Europeană și armatele NATO.

Populația din Kosovo a suferit enorm, operațiile care vizau oprirea atrocităților umanitare au fost un adevărat eșec.

Pe plan politic, criza a reprezentat ocazia Uniunii Europene de a pune bazele unui sistem comun de securitate, independent de Statele Unite, care să permită gestionarea crizelor care o privesc prin mijloace proprii. Din punct de vedere militar, coaliția atlantică a rămas unită până la capăt, dar în anumite momente s-a dovedit o organizație greoaie. NATO a fost considerată o forță de intervenție globală, Statelor Unite revenindu-le rolul dominant, Franța a considerat că este necesară o mai puternică implicare militară în NATO și a contribuit cu cel mai important contingent de soldați în timpul intervenției militare împotriva Iugoslaviei, dintre toate națiunile europene, atitudinea Franței s-a datorat stilului de conducere american.

Războiul împotriva Iugoslaviei a readus la suprafață tensiunile dintre Lumea Veche și Lumea Nouă, iar hegemonia americană a reînceput să fie pusă în discuție în plan european. Cât privește eficiența reală, în plan strict militar, a celor 78 de zile de intense bombardamente, astăzi există destule cifre și date care ne permit să afirmăm că armata Iugoslavă, cu un buget anual mai mic de un miliard de dolari, a făcut față cu destul succes unui adversar ca Armata SUA, cu un buget anual (în anul 1999) de 280 de miliarde de dolari și forțelor militare coalizate ale țărilor europene cu un buget ce totalizează 180 de miliarde de dolari. Aparatul militar NATO consuma pe zi mai mult decât Armata Iugoslaviei într-un an. Armata sârbă a pierdut mai

puțin de 2% din tehnica și forța vie și a câștigat prestigiu intern³⁷.

Intervenția militară a NATO în Kosovo, din martie 1999, sub pretextul unei acțiuni umanitare în sprijinul comunității albaneze, a fost o încălcare a dreptului internațional. Chiar dacă situația din Kosovo a fost catalogată în cadrul Consiliului de Securitate ONU ca fiind o amenințare la adresa păcii și securității în regiune, folosirea forței în Iugoslavia nu a fost aprobată de o rezoluție. Cu toate că a pus capăt confruntărilor violente dintre forțele sârbe și albanezi, intervenția NATO din Kosovo nu a rezolvat și criza umanitară provocată de război.

Actualele evenimente din criza ucraineană au culminat cu anexarea Crimeei la Federația Rusă în urma referendumului organizat de către rușii din Crimeea la 16 martie 2014. Legitimitatea acțiunilor Moscovei nu este recunoscută de țările occidentale fiind considerată drept agresiune, Rusia invocă dreptul la autodeterminare al fiecărui popor. În consecință, poziția Occidentului de a recunoaște independența Kosovo și a nega în același timp alegerea Crimeii, exprimată în referendum, este catalogat de Kremlin ca dublu standard în relațiile internaționale.

România nu a recunoscut independența Kosovo și consideră alături de alte state europene că dreptul internațional trebuie respectat strict și complet ca fundament esențial al relațiilor internaționale și al politicii externe.

Independența provinciei Kosovo va oferi un argument în plus mișcărilor naționaliste în ascensiune din UE, din Belgia până în Scoția, care speră să se emancipeze de sub tutela autorităților centrale.

Stabilitatea în Kosovo constituie, și în prezent, o piesă esențială a sistemului de securitate din Balcani, în care sunt implicate atât comunitățile albaneze și sârbe, cât și organismele internaționale.

Lucrarea a beneficiat de suport financiar prin proiectul cu titlul „**Studii doctorale și postdoctorale Orizont 2020: promovarea interesului național prin excelență, competitivitate și responsabilitate în cercetarea științifică fundamentală și aplicată românească**”, număr de identificare contract POSDRU/159/1.5/S/140106. Programul este cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013. **Investește în Oameni!**

NOTE:

1 Gl.dr. Mircea Mureșan, gl.(r) dr. Gheorghe Văduva, *Criza, conflictul, războiul*, vol. 1, *Definirea crizelor și conflictelor armate în noua configurație a filosofiei și fizionomiei naționale și internaționale de rețea*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2007, p. 230.

2 Tom Gallagher, *Balcanii în noul mileniu*, Editura Humanitas, București, 2006, p. 48.

3 Gl.dr. Mircea Mureșan, gl.(r) dr. Gheorghe Văduva, *op.cit.*, p. 230.

4 *Ibidem*, p. 231.

5 Tom Gallagher, *op.cit.*, p. 49.

6 Alexandru Danilov, *Poate fi Kosovo un precedent periculos în dreptul internațional?* <http://www.historia.ro/>

7 Dusco Doder, Louise Branson, *Miloșevici. Portretul unui tiran*, Editura Bic All, București, 2004, p. 79.

8 Alexandru Danilov, *op.cit.* <http://www.historia.ro>.

9 Jean-Luis Dufour, *Crizele internaționale. De la Beijing la Kosovo*, Editura Corint, București, 2001, p. 221.

10 Tom Gallagher, *op.cit.*, p. 54.

11 Jean-Luis Dufour, *op.cit.*, p. 222.

12 *Idem*

13 Gl.dr. Mircea Mureșan, gl.(r) dr. Gheorghe Văduva, *op.cit.*, p. 231.

14 Mihai Goia, *Fenomenul Kosovo și influențele acestuia asupra mediului de securitate din Balcani*, în sesiunea anuală de comunicări științifice cu participare internațională *Strategii XXI*, vol. 2, Studii de apărare geopolitică și geostrategie, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2008, p. 155.

15 Dan Marcel Bărbuț, *Conflictul din Kosovo*, în sesiunea de comunicări științifice cu participare internațională, *Securitate și apărare europeană în contextul crizei economico-financiare*, secțiunea 13, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2010, p. 38.

16 Gl.dr. Mircea Mureșan, gl.(r) dr. Gheorghe Văduva, *op.cit.*, p. 232.

17 *Manualul NATO*, Office of Information and Press NATO-1110, Brussels-Beigium, 2001, p. 129.

18 Jean-Luis Dufour, *op.cit.*, p. 222.

19 *Ibidem*, p. 223.

20 Mihai Chiriță, Ion Panait, *Consecințele operațiilor N.A.T.O. în „Războiul Kosovo”* în sesiunea de comunicări științifice *Aderarea la N.A.T.O. și U.E. – șansa modernizării României*, vol. I, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2009, p. 463.

21 <http://www.nato.int> – site oficial al NATO.

22 Grupul de Contact, compus din SUA, UK, Franța, Rusia, Germania și Italia a fost creat în 1994 ca urmare a conflictului din Bosnia.

23 Gl.dr. Mircea Mureșan, gl.(r) dr. Gheorghe Văduva, *op.cit.*, p. 232.

24 Camelia Enache, Ion Tudor Coman, *Negocieri în Kosovo. Acordul de la Rambouillet (1998-1999)*, Editura Lumen, București, 2008.

25 Jean-Luis Dufour, *op.cit.*, p. 224.

26 Gl.dr. Mircea Mureșan, gl.(r) dr. Gheorghe Văduva, *op.cit.*, p. 232.

27 Mihai Chiriță, Ion Panait, *op.cit.*, p. 466.

28 Jean-Baptiste Duroselle, Andre Kaspi, *Istoria relațiilor internaționale: 1948-până în zilele noastre*, Editura Științelor Sociale și Politice, București, 2006, p. 346.

29 Tim Youngs, Mick Hillyard, Paul Bowers, *Kosovo: KAFOR and Reconstruction*, Library House of Commons, <http://www.Parliament.uk>, p. 8.

30 www.un.org/en/index.html

31 [www.istoricul.ro/subiect Războiul din Kosovo](http://www.istoricul.ro/subiect/Razboiul_din_Kosovo).

32 Dan Marcel Bărbuț, *op.cit.*, p. 41.

33 Gl.dr. Mircea Mureșan, gl.(r) dr. Gheorghe Văduva, *op.cit.*, p. 233.

34 Mihai Chiriță, Ion Panait, *op.cit.*, p. 462.

35 Tim Youngs, Mick Hillyard, Paul Bowers, *op.cit.*, p. 10.

36 Mihai Goia, *op.cit.*, p. 156.

37 *Războiul pentru Kosovo așa cum a fost*, <http://www.civimedia.ro/>

BIBLIOGRAFIE

Bianchini Stefano, *Problema Iugoslavă*, Editura All, București, 2013.

Calvocoressi Peter, *Politica mondială după 1945*, Editura Alfa, București, 2000.

Chiriță Mihai, Panait Ion, *Consecințele operațiilor NATO în „Războiul Kosovo”* în sesiunea de comunicări științifice *Aderarea la NATO și UE – șansa modernizării României*, vol I, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2009.

Christopher Bennett, *Sfârșitul sângeros al Iugoslaviei*, Editura Trei, București, 2002.

Doder Dusco, Branson Louise, *Miloșevici. Portretul unui tiran*, Editura Bic All, București, 2004.

Dufour Jean-Luis, *Crizele internaționale. De la Beijing la Kosovo*, Editura Corint, București, 2001.

Duroselle Jean-Baptiste, Andre Kaspi, *Istoria relațiilor internaționale: 1948-până în zilele noastre*, Editura Științelor Sociale și Politice, București, 2006.

Enache Camelia, Coman Ion Tudor, *Negocieri în Kosovo. Acordul de la Rambouillet (1998-1999)*, Editura Lumen, București, 2008.

Gallagher Tom, *Balcanii în noul mileniu*, Editura Humanitas, București, 2006.

- Goia Mihai, *Fenomenul Kosovo și influențele acestuia asupra mediului de securitate din Balcani*, în sesiunea anuală de comunicări științifice cu participare internațională Strategii XXI, vol. 2 Studii de apărare geopolitică și geostrategie, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2008.
- Gl.dr. Mureșan Mircea, gl.(r) dr. Văduva Gheorghe, *Criza, conflictul, războiul*, vol. 1, *Definirea crizelor și conflictelor armate în noua configurație a filosofiei și fizionomiei naționale și internaționale de rețea*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2007.
- <http://www.civicmedia.ro/>, *Războiul pentru Kosovo așa cum a fost.*
- <http://www.history.ro/>, *Poate fi Kosovo un precedent periculos în dreptul internațional?*
- <http://www.parliament.uk/>, *Kosovo: KAFOR and Reconstruction.*
- <http://www.nato.int/> - site oficial al NATO.
- www.un.org/en/index.html